

CONTEMPORARY CULTURE AND CULTUROLOGY

DOI: 10.46340/ephd.2022.8.2.5

Nataliia Voitsiakh

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8408-2634>

National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv, Ukraine

SOCIOCULTURAL APPROACH IN THE STUDY OF THE URBAN ENVIRONMENT. ON THE EXAMPLE OF THE CITY OF UMAN

Наталія Войцях

Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв, м. Київ, Україна

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД В ДОСЛІДЖЕННІ УРБАНІСТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА. НА ПРИКЛАДІ МІСТА УМАНЬ

The purpose of the article is to substantiate the theoretical and methodological features of the socio-cultural approach in the study of urban environments, to conduct a socio-cultural analysis of the city of Uman, and to deepen the value and semantic integration of its cultural environment. The research methodology is related to the development of sources for the analysis of socio-cultural resources of the city, and also involves the use of a structural method for the development of strategies for urban modernization. The scientific novelty of the work is in the application of a socio-cultural approach to study the problems of modern polyethnic urban spaces and a biotic-cultural model of development of the Ukrainian city of Uman. Conclusions were made that a socio-cultural analysis of the city of Uman is focused on the development of pilgrimage tourism of Bratslav Hasids. The analytical model includes three factors: 1) the concept of the multicore city of C. Garris and E. Ullman; 2) analysis of biotic and cultural resources of the urban environment according to R. Park; 3) the concept of F. Jamison, which highlights the trends of "cultural production" of the postmodern era of 20th-21st centuries. Their consideration allowed us to comprehensively assess the attractive tourist resources of the city. We analyzed the biotic and cultural characteristics of the city of Uman, which is characterized by a significant seasonal influx of Hasidic pilgrims and a decline in tourist demand during the rest of the year. To solve the problem of low level of service in the season of high supply, we propose to strengthen the biotic (infrastructure component), and to maintain year-round high tourist demand and return on infrastructure investment – to strengthen other cultural and semantic cores of the city, such as Sofiyivka Park or an excursion map of modern Uman architecture of the early 20th century.

Keywords: socio-cultural approach, city, community, biotic-cultural concept of R. Park, concept of concentric rings of urban space, concept of multicore city of C. Garris and E. Ullman, postmodernism.

Вступ. Застосування соціокультурного підходу для вивчення процесів управління міським середовищем зумовлене глибокими трансформаційними процесами глобалізації та інтеграції. На характер суспільних відносин впливають як локальні культурні традиції, так й універсальні правила урбаністичного менеджменту.

Соціокультурний підхід у дослідженні міських середовищ дозволяє зосередити увагу на специфічних культурних чинниках, а саме: на проблемах соціальної нерівності, колективної та історичної пам'яті, семантично-сислової мапи урбаністичного простору, соціокультурних трансформацій міського повсякдення. Даний підхід дозволяє комплексно проаналізувати

феномен міста, з огляду на тип організації та інтеграції спільноти, чим обумовлюються різноманітні стилі життя, системи підтримки та відновлення стабільного порядку¹.

Соціокультурний підхід зосереджений на розумінні того, що людина та суспільство неможливі без культури, аналогічно і культура неможлива без суспільства. Комунальна, будівельна, рекреаційна інфраструктура будь-якого міста стає значущою лише з огляду на її історично-смыслову й естетичну обґрунтованість.

Представниками соціокультурного підходу у дослідженні урбаністичних практик є Ф. Джеймсон, П. Бурдье, У. Бек, П. Штомпки, Е. Гідденс. Суть дослідницької методики полягає у дослідженні взаємозв'язку індивіда, суспільства та культури.

Також варто згадати внесок у розробку якісних методів дослідження міста таких соціологів та теоретиків-урбаністів, як Ф. Тьонніс, Р. Парк, Л. Вірт, Р. Маккензі, Е. Берджес, Ч. Гарріс, Е. Ульман, Д. Джекобс, Ж. Субірос. Проаналізовано публікації таких вітчизняних дослідників: Г. О. Артюх, О. В. Сенюра, В. Т. Семенова, Н. Е. Штомпеля, С. М. Форкош, І. І. Кривошеї, В. І. Фуркало.

Мета статті: обґрунтувати теоретико-методологічні особливості соціокультурного підходу в дослідженні міста, провести соціокультурний аналіз міста Умань для поглиблення внутрішньої ціннісно-смыслові інтегрованості міського середовища.

Виклад основного матеріалу. Згідно із засадами соціокультурного підходу, місто – це соціокультурна неоднорідність, яка включає в свою структуру різноманітні соціальні та культурні спільноти. Таким чином, у семантичному просторі міста з'являються специфічні культурні континууми, з незамінними компенсаторними та упорядковувальними функціями.

Ф. Тьонніс першим звернув увагу на потребу дослідження міста крізь призму соціальних відносин. У 1887 р. у праці «Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології» він ввів до наукового дискурсу два чітко розмежовані поняття «спільнота» (*Gemeinschaft*) та «суспільство» (*Gesellschaft*). Учасники спільноти пов'язані між собою органічно, вони особисто знайомі, спілкуються обличчя-до-обличчя, їх взаємодія солідарна й доброзичлива. Члени суспільства пов'язані механічно, безособистісно, з огляду на економічну функціональність та правову обґрунтованість. Стан спільноти може виникнути лише в нечисленному колективі, бо ґрунтується на принципі безпосереднього спілкування. Натомість суспільство – це вже чисельно значні колективи, де особистісне знайомство всіх і кожного один з одним просто неможливе. З огляду на ступінь органічності та близькості зв'язків між учасниками спільноти, дослідник виокремив такі типи спільностей: 1) стан пов'язаності між родичами та членами родини; 2) стан сусідства та 3) стан дружби² у даному контексті «дружба» інтерпретується як основа духовної єдності, що формує «містичне місто» зосереджене на мистецько-естетичних інтенціях. Місто, таким чином, – це середовище духовної діяльності спільнот, для неї вагомими є як етичні чинники (спільнота), так і естетичні характеристики (суспільство). Враховуючи майнові ресурси міста і городян, здатність забезпечити себе їжею та необхідними матеріалами для побутового виробництва, місто також дає можливість компенсувати відчуженість та атомізованість численних мешканців завдяки мистецтву, де речі набувають естетичної, гармонійної форми, виражаючи духовну складову соціальної свідомості. Отже, Ф. Тьонніс розглядає поняття міста як соціального поля, заснованого на духовній та культурній єдності мешканців.

О. Сенюра виокремлює як важливий індикатор розвитку міста залученість членів громади у благоустрій та управління муніципальними справами. Для досягнення комфортних умов міська спільнота має виконувати ряд функцій: 1) взаємодіяти з органами місцевої влади; 2) здійснювати соціальний контроль за поведінкою інших людей; 3) брати участь в організації фізичного проектування та ревіталізації міста³. Д. Джекобс в своїй книзі «Смерть і життя великих американських міст» наголошує на тому, що «люди повинні брати на себе бодай крихту публічної відповідальності одне за одного, навіть якщо вони жодним чином не пов'язані...кровною спорідненістю, близькою дружбою чи офіційною відповідальністю»⁴. Таким чином міська спільнота повинна нести відповідальність та проявляти активність в усіх процесах становлення міста, адже в першу чергу, місто – це спільнота.

¹ Міхеєва, О. К. (ред.) (2010). *Соціологія міста*. Донецьк: Ноулідж, 464.

² Тьонніс, Ф. (2005). *Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології*. Київ: Дух і літера, 262.

³ Сенюра, О. В. (2015). Чинники трансформації соціального простору міста в соціологічному дискурсі. *Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані»*, 8 (124), 81-88.

⁴ Джекобс, Д. (2021). *Смерть і життя великих американських міст*. Київ: Кенекшенс, 98-99.

Стратегії урбаністичних перетворень аналізувалися також у роботах представників Чиказької школи соціології. На початку ХХ ст. розвиток американських міст набув стрімких темпів: прискорення будівництва житла, зростання передмість, збільшення автомобільного транспорту, що стало причиною розвитку субурбанізації, активізація комерційного інтересу до створення торговельних просторів у середмістях тощо. Такий перебіг урбанізації, зокрема і в місті-гіганті Чикаго, зацікавив інтереси як інвесторів, архітекторів, проектувальників, так і корінних мешканців мегаполісу. А тому виник адміністративний запит на професійне вивчення чиказького урбаністичного середовища соціологами. Важливим аспектом було визначення престижності та непрестижності житлових районів, згідно з чим встановлювалася ціна на землю. У зв'язку з цим, відповідальність за надання об'єктивної наукової інформації та розробку стратегій розвитку міста була доручена Чиказькій школі соціології.

Основоположники Чиказької школи урбаністики, яка діяла в період з 1915 по 1934 рр., Р. Парк, Л. Вірт, Р. Макензі першими звернули увагу на проблему співжиття різномірних культурних спільнот у міському просторі, чим започаткували галузь «соціологія міста»¹.

Р. Парк запропонував соціально-екологічну концепцію урбанізму, яка розглядала суспільство крізь призму організму, тобто драйверами соціокультурних процесів вбачалися природничі закономірності. Поняття міста, зазвичай, характеризується як адміністративна територіальна одиниця, а його зростання залежить від збільшення кількості населення та розширенням території. Але Р. Парк пропонує звернути увагу на місто як на «продукт природних сил, що розширює свої межі більш-менш незалежно від тих меж, які нав'язуються йому політичними та адміністративними завданнями. Зараз це загально визнаний факт, і в будь-якому ґрунтовному дослідженні міста, чи розглядається він як економічна чи як соціальна одиниця, вважається за необхідне орієнтуватися на природні, а не офіційні, міські кордони»². Імпульсом соціальної еволюції виступала, на думку дослідника, конкуренція, надаючи суспільству біотичного забарвлення³.

Соціально-екологічна концепція Р. Парка є актуальною при дослідженні розселення спільнот з деструктивними порушеннями соціальних умов (відсутність забезпечення житлом, ресурсами першої необхідності, погіршенням екологічних умов тощо). Вихід із зони комфорту, з одного боку, може призвести до деструктуризації поведінкових реакцій суспільства, а з іншого, виробити нові позитивні моделі адаптації до умов середовища. Також, Р. Парк зазначає, що окрім біотично-органічних чинників, важливе значення має історико-культурна складова середовища, особливо для представників етнічних спільнот, що визначає престижність району чи локальної території, міжкультурне збагачення та комунікативну інтеграцію. Г. О. Артюх підкреслює, що: «Біотичне і культурне соціологи Чиказької школи розмежовують перш за все в онтологічному сенсі: біотичне співтовариство – це субстанціальна основа культури. Якщо ж говорити про реальні соціальні утворення, то в них одночасно є обидва аспекти. Біотичне і культурне тісно переплетені й взаємопов'язані»⁴. З цим важко не погодитись, адже історико-культурні середовища також можуть знаходитися на біотичному рівні існування за деструктивних умов, коли превалюючою є боротьба за потреби першої необхідності.

Е. Берджес у 1920-х рр., розвиваючи концепцію свого попередника Р. Парка, запропонував розглядати динаміку міського життя асинхронійно. Міські райони формують різномірну структурну систему, оскільки перебувають на різних рівнях розвитку й задовольняють різні життєві потреби мешканців. А отже місто є «моделлю концентричних зон»⁵. Е. Берджес запропонував схему концентричних кілець, які маркують зони міського функціонування: 1) центр – діловий район; 2) промислова зона; 3) перехідна або транзитна зона; 4) житлові райони робочого класу; 5) «спальні райони» середнього класу; 6) приміська зона⁶. В кожній зоні міста формуються середовище з власною субкультурою та стилем життя. Так, підхід «моделювання концентричних зон» дозволив виявити

¹ Артюх, Г. О. (2008). Концепції міста в працях вчених-урбаністів Чиказької школи. *Вісник Львівського університету*, 2, 347-351.

² Парк, Р. Е. (2006). Городское сообщество как пространственная конфигурация и нравственный порядок. *Социологический обзор*, 5 (1), 12.

³ Міхеєва, О. К. (ред.) (2010). *Соціологія міста*. Донецьк: Ноулідж, 464.

⁴ Артюх, Г. О. (2008). Концепції міста в працях вчених-урбаністів Чиказької школи. *Вісник Львівського університету*, 2, 349.

⁵ Там само.

⁶ Там само, 350

соціальні проблеми, притаманні певним зонам полісного існування. Як виявилось, найвразливішою для злочинності стала центральна адміністративно-ділова зона, де скупчені банки, офіси та автомобілі, тоді як на периферії рівень злочинності був значно нижчим.

Згодом переосмислення концепції концентричних зон продемонструвало свою неуніверсальність, оскільки в деяких містах центр міста може знаходитися не у географічному центрі, а зона житла може мати мутабельний та змішаний характер, доповнюючись кварталами проживання етнічних спільнот. Дана модель може стати актуальною лише для міст промислового типу з чітким контролем росту.

В 1945 році Чонсі Гаріс та Едвард Ульман у статті «Природа міст»¹ запропонували концепцію багатоядровості міста, яка демонструє відсутність в місті яскраво вираженого центрального ділового ядра². Тобто, місто має кілька внутрішніх центрів, кожен з яких спеціалізується на наданні певних послуг, наприклад розташування готелів та ресторанів спостерігається довкола аеропорту, магазини з вітринами та торгівля зорієнтовані на пішохідну зону, а престижне житло не зводиться біля промислових зон.

Концепція багатоядровості міського простору є актуальною при дослідженні поліетнічних міських спільнот, які зазвичай поселяються довкола власних культурно-історичних пам'яток, формуючи власне просторове ядро. Кожне місто відрізняється кількістю ядер, також від кількісного та якісного зростання ядер залежить удосконалення сервісних пропозицій міста, а отже його добробут та комфорт.

Період розвитку суспільства ХХ-ХХІ століття пов'язують із поняттям «постіндустріальне суспільство». Індустріальне суспільство, в якому економічний розвиток здійснювався завдяки технологічному виробництву, а культура була відокремленою від масового виробництва, переходить в постіндустріальне суспільство, де економічний ріст здійснюється у межах креативних галузей – культури, дизайну, інформаційного виробництва. В період переходу до інформаційного суспільства спостерігається поступовий відхід від інфраструктурного раціоналізму до екотехнологічності й інтертейменту³. На думку С. М. Форкош, культурні чинники стають формою досягнення соціальних та матеріальних благ⁴.

Ф. Джеймісон запропонував теорію осмислення постмодерністського суспільства з огляду на феномени «культуротворчості» та «культурвиробництва», обґрунтувавши їх у праці «Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму»⁵. Постмодернізм, на його думку, характеризується ліберальним ставленням до будь-яких культур, їх смислів, істин та форм. Саме ліберальність та відносність ціннісних пріоритетів дозволяє ефективно оперувати різними культурними ресурсами. Культура постмодернізму, у порівнянні з попередніми епохами, є найбільш узалеженою від людини, абстрагованою від природи, реального сенсу дійсності. Набуваючи штучного характеру, вона являє собою лише текст, де присвоєння «чужих» текстів є одним із варіантів залучення людини до культури. Ж. Субірос, досліджуючи культурну трансформацію міста Барселони висловив таку думку: «Врешті, із суто економічного погляду немає жодної різниці, чи ви будете щось прекрасне, чи щось потворне, бо коштує і те й інше однаково. Втім, якщо це буде прекрасним, то є великий шанс, що мешканці привласнять, «одомашнять» його, цей об'єкт стане одним із маркерів їхнього символічного простору і відтак долучаться до створення спільної ідентичності та відчуття спільного часу, а отже буде менше проблем з консервацією-збереженням об'єкта та підтримкою його життєдіяльності»⁶.

Проаналізувавши стратегії соціокультурного підходів урбаністичних досліджень, ми можемо застосувати його для культурологічного аналізу міського простору Умані.

Місто Умань має історико-культурну спадщину трьох етнічних спільнот: української, єврейської та польської. Важливий культурний та економічний внесок у розвиток сучасного урбанного простору здійснюють брацлавські хасиди, завдяки практиці щорічного релігійного паломництва наприкінці серпня – початку вересня. Тому у цей період місто переважно орієнтоване на сервісне обслуговування паломницького туризму.

¹ Harris, C. D.; Ullman, E. L. (1945). "The Nature of Cities". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 242, 7–17. DOI: 10.1177/000271624524200103.

² Міхеєва, О. К. (ред.) (2010). *Соціологія міста*. Донецьк: Ноулідж, 111.

³ Форкош, С. М. (2016). Логіка культури постмодернізму Ф. Джеймісона. *Філософський альманах*, 1-2, 160-171.

⁴ Там само.

⁵ Джеймісон, Ф. (2008). *Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму*. Київ: Курс, 504.

⁶ Субірос, Ж. (2013). *Місто й оновлення. Урбаністичні студії*. Київ: ФОП Москаленко О. М., 31.

Беручи до уваги чисельністю прочан на період відзначення свята Рош-га-Шан, а це до 40 тис. осіб, що становить майже половину населення міста Умань, його можна охарактеризувати – як «храмове місто»¹. «Храмові міста» є прикладом древніх міст, де їх ядром були архітектурні споруди культового призначення, наприклад місто Фіви, міста Месопотамії². Тому, концепція багатоядровості міста Ч. Гаріса та Е.Ульмана буде актуальною для аналізу фізичного простору міста Умань, яка пояснює, що міське середовище може розвиватися локально, утворюючи окреме культурно-релігійне ядро, завдяки історико-культурному спадку етнічної спільноти. Врахування принципу багатоядровості міста може стати у нагоді при аналізі туристичного потенціалу Умані, зокрема його пам'ятних споруд та публічних просторів.

Наступним кроком, є аналіз біотично-культурного стану хасидсько-паломницького ядра Умані, з метою визначення потреб та потенціалу для його подальшого розвитку.

У праці І. І. Кривошея, В. І. Фуркало «Хасиди в Умані: історія та сучасність» окреслено проблемні інфраструктурні питання, пов'язані з приїздом прочан, в яких відображена деструкція середовища біотично-культурного характеру. До основних проблем паломництва в місті Умань, дослідники відносять: 1) «місцева влада без допомоги держави не може на високому рівні прийняти таку велику кількість приїжджих»³, 2) значні проблеми в розселенні прочан, недостатня кількість спальних місць у готелях; 3) розселення прочан відбувається переважно в орендованих квартирах, які можуть не відповідати туристичним стандартам щодо місць проживання; 4) недостатня кількість закладів харчування; 5) величезне скупчення людей на одній вулиці (до 20 тис. осіб) – територія переповнена сміттям; 6) недостатня кількість вбиралень⁴. Проблемним виявляється не стільки питання дотримання «кошерних» умов, а елементарного забезпечення потреб першої необхідності, що є недостатнім в місті під час паломництва хасидів. Р. Парк у свої дослідженнях акцентував увагу на тому, що «збільшення чисельності населення в будь-які точці міського ареалу неминуче відбивається і відчувається у кожній іншій частині міста»⁵. Тому, біотично-культурний підхід Р. Парка є актуальним при дослідженні інфраструктурної складової поліетнічного міського середовища, зокрема міста Умань.

Великий вплив паломників підкреслює культурну значимість пам'ятного місця – могили цадика Нахмана, підвищуючи його престижність для прочан, а отже підвищує ціни на землю та житло в районі паломництва. Адаже, під час масового паломництва прочани бажають заселитися поближче до історико-культурного центру брацлавських хасидів. Через низький біотично-культурний капітал середовища формується дисбаланс суспільної взаємодії, в результаті чого з'являються три варіанти конкуренції: 1) конкуренція всередині спільноти хасидів; 2) конкуренція між місцевими жителями, які надають житлові послуги; 3) загальна конкуренція між хасидами та місцевими мешканцями за базові сервісні ресурси.

Важливим питанням залишаються транспортні перевезення, які через відсутність аеропорту в місті Умань створюють масу незручностей для паломників, що приїждять з усіх куточків світу. З подібною проблемою стикалися всі значні туристичні локації. Так, в Японії поблизу міста Токіо для вирішення питання прийому великої кількості туристів спроектували аеропорт зі спеціальними зручностями⁶. Але варто зауважити, що функції аеропорту міста Умань повинні враховувати специфічні етнокультурні потреби туристів, зокрема паломників хасидів.

Розвиток туристичної інфраструктури Умані, що включає спорудження комплексних будівель (торгових центрів, готелів, ресторанів, крамниць, книгарень, сувенірних лавок), аеропорту, зміг би використовуватися для цільового блага усіх мешканців та гостей міста Умань і в позапаломницький період.

Разом з тим, варто врахувати інфраструктурно-маркетингові ризики від етнічно орієнтованої модернізації Умані. Так, масове паломництво брацлавських хасидів триває близько одного місяця,

¹ Семенов, В. Т., Штомпель, Н. Э. (2014). Устойчивое развитие мегаполисов. Урбанистические аспекты. Харьков: ХНУГХ, 339.

² Там само, 25.

³ Кривошея, І., Фуркало, В. (2007). *Хасиди в Умані: історія і сучасність*. Умань: Софія, 15.

⁴ Там само.

⁵ Парк, Р. Е. (2006). Городское сообщество как пространственная конфигурация и нравственный порядок. *Социологический обзор*, 5 (1), 12.

⁶ Семенов, В. Т., Штомпель, Н. Э. (2014). Устойчивое развитие мегаполисов. Урбанистические аспекты. Харьков: ХНУГХ, 339.

протягом якого культурні та туристичні послуги матимуть значний попит, але складно спрогнозувати як туристична інфраструктура функціонуватиме протягом усього подальшого року. Тому варто розвивати інші культурні ядра міста для поживлення цілорічного потоку відвідувачів Умані, зокрема популяризувати пам'ятки польського культурного спадку.

Тому, у реалізації туристичної інфраструктури міста Умань важливим питанням постає соціокультурне розширення свідомості усіх споживачів культурних послуг, що дозволить місцевим жителям та пересічним туристам формувати нові коди інтерпретації міста Умань.

Висновок. На основі аналізу соціокультурного підходу утворена аналітична модель соціокультурного аналізу міста Умань, сфокусована на розвиток паломницького туризму брацлавських хасидів. Аналітична модель включає три чинники: 1) концепцію багатоядровості міста Ч. Гаріса та Е. Ульмана; 2) аналіз біотично-культурних умов міського середовища за Р. Парком; 3) концепція Ф. Джеймсона, яка висвітлює тенденції розвитку «культурного виробництва» постмодерної доби ХХ-ХХІ ст. Їх врахування дозволить всебічно оцінити атрактивно-туристичні ресурси міста. Нами було здійснено аналіз біотично-культурних характеристик міста Умань, особливістю якого є значний сезонний наплив паломників-хасидів та спад туристичного попиту протягом решти року. Для вирішення проблеми низького рівня сервісу у сезон високої пропозиції ми пропонуємо посилити біотичну (інфраструктурну складову), а для цілорічної підтримки високого туристичного попиту та забезпечення окупності цієї інфраструктурної складової – посилити інші культурно-сміслові ядра міста, наприклад: популяризувати пам'ятку ландшафтного туризму Національний дендрологічний парк «Софіївка» чи екскурсійну мапу модерної архітектури Умані початку ХХ століття.

References:

1. Mikheeva, O. K. (ed.) (2010). *Sotsiologiya mista* [Sociology of the place]. Donetsk: Knowledge. [in Ukrainian].
2. Tionis, F. (2005). *Spilnota ta suspilstvo. Osnovni ponyattya chystoyi sotsiologiyi* [Community and society. Basic concepts of pure sociology]. Kyiv: Spirit and Letter. [in Ukrainian].
3. Senyura, O. V. (2015). Chynnyky transformatsiyi sotsialnoho prostoru mista v sotsiologichnomu dyskursi [Factors of transformation of the social space of the city in sociological discourse]. *Naukovo-teoretychnyy i hromadsko-politychnyy almanakh Hrani* [Scientific-theoretical and socio-political almanac Grani], 8 (124), 81-88. [in Ukrainian].
4. Jacobs, D. (2021). *Smert i zhyttya velykykh amerykanskykh mist* [Death and life of major American cities]. Kyiv: Kenekshens. [in Ukrainian].
5. Artyukh, G. O. (2008). Kontseptsiyi mista v pratsyakh vchenykh-urbanistiv Chykhazkoyi shkoly [Concepts of the city in the works of urban scientists of the Chicago School]. *Visnyk Lvivskoho universytetu* [Bulletin of Lviv University], 2, 347-351. [in Ukrainian].
6. Park, R. E. (2006). Gorodskoye soobshchestvo kak prostranstvennaya konfiguratsiya i нравstvennyy porядok [Urban community as a spatial configuration and moral order]. *Sotsiologicheskyy obzor* [Sociological review], 5 (1), 11-18. [in Russian].
7. Harris, C. D.; Ullman, E. L. (1945). "The Nature of Cities". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 242, 7–17. DOI:10.1177/000271624524200103.
8. Semenov, V. T., Stompel, N. E. (2014). *Ustoychivoye razvitiye megapolisov. Urbanisticheskiye aspekty* [Sustainable development of megacities. Urban aspects]. Kharkiv: KhNUGH. [in Russian].
9. Forkosh, S. M. (2016). Lohika kultury postmodernizmu F. Dzheymisona [The logic of the culture of postmodernism F. Jamison]. *Filosofskyy almanakh* [Philosophical Almanac], 1-2, 160-171. [in Ukrainian].
10. Jamison, F. (2008). *Postmodernizm, abo Lohika kultury piznoho kapitalizmu* [Postmodernism, or the Logic of the Culture of Late Capitalism]. Kyiv: Course. [in Ukrainian].
11. Subiros, J. (2013). *Misto y onovlennya. Urbanistychni studiyi* [City and updates. Urban studies]. Kyiv: Private individual Moskalenko O. M. [in Ukrainian].
12. Krivosheya, I., Furkalo, V. (2007). *Khasydy v Umani: istoriya i suchasnist* [Hasids in Uman: history and modernity]. Uman: Sofia. [in Ukrainian].